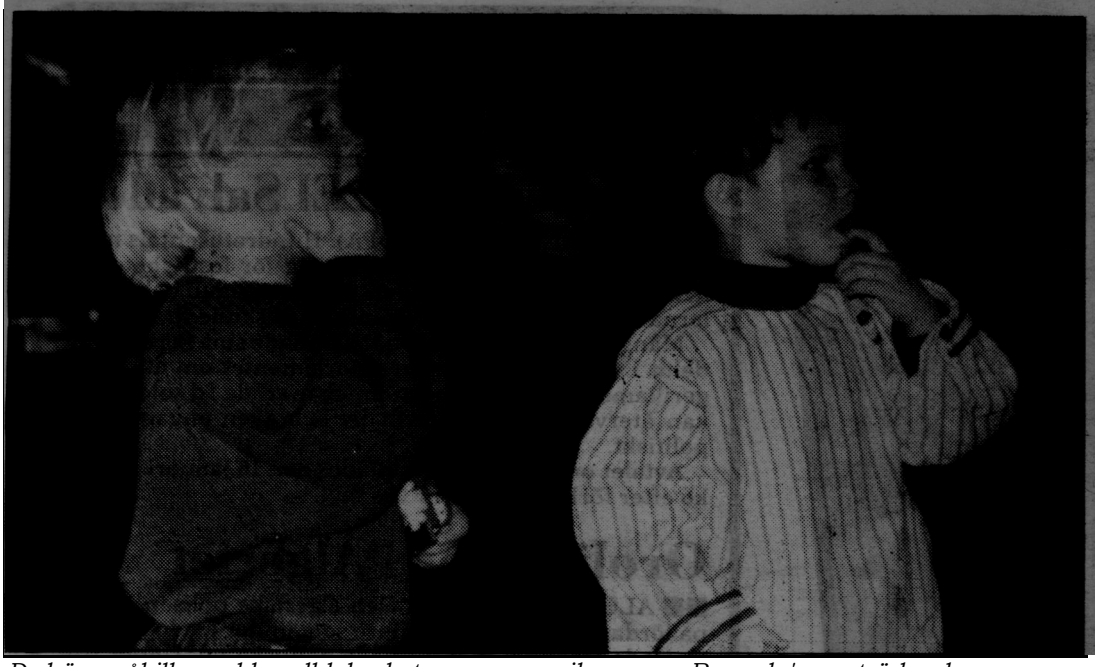

De här småkillarna blev alldeles betagna av musikgruppen Barozda's uppträdande.

Foto: GERTRUD HERMELIN

Fullt hus på stämman

GNESTA(SN):

Spelmansstämman i Gnesta, som ordnades för åttonde året i rad, blev en stor publikframgång för arrangörerna. Elektrons filmsal var fullsatt när närmare ett hundra spelmän äntrade scenen för allspel.

Innan stämman började ordnades två kurser i grunderna att spela munspel och cittra. John-Erik Hammarberg svarade för munspel och Barbro Tällman och Lars Lindqvist höll i cittrakursen. De fick ett fantastiskt gensvar. 22 personer kom med i munspelkursen och hela trettio personer ville lära sig spela cittra.

Spelmansstämman inleddes traditionsenligt med trumpetfanfarer av Stig Söderström och Sten Eriksson. Därefter vidtog allspelet med Lästringe gånglåt, Lillpolska av Spel-Arvid och avslutades med Frustunamarschen.

Sedan var det fritt fram for enskilda spelmän och grupper att uppträda på scenen. Spelmansstämmans nestor, snart 88-årige Ragnar Karlsson som innehar Zornmärket i guld, deltog i spelet med sin fiol. De yngsta spelmännen vai[1] Johan Samuelsson och Gabri&l Wingård, båda 11 år, från Gnesta. De spelade mungiga tillsammans med Per Furå.

- Vi har spelat tillsammans i ett och ett halvt år, berättar Per Furå. Det har mest varit på raster i skolan. Pojkarna har lärt sig fort och varit mycket duktiga.

Vikingatiden

Mungiga är ett mycket gammalt instrument.

- Man har funnit mungigor i vikingagravar och det är ett instrument som finns över hela världen, säger Per Furå. Mungigan består av liten fjäder i en stålram. Den stoppas i munnen och med fingret slår man på fjädern medan hela huvudet fungerar som en resonansbotten.

- Vi ska snart spela i skolan och då ska våra kamrater dansa långdans, säger Gabriel och Johan.

Överallt i Elektron hördes musik. Det bedrevs så kallat buskspel. I ett hörn stod Skogsundarna från Gåsinge och där fanns också Martin, fyra år och hans lillebror Robert ett och ett halvt med var sitt dragspel på magen och stampade takten.

Ett mycket uppskattat inslag var den ungerska gruppen Barozda som spelade temperamentsfull musik till Maria Stooz och Aleksander Dybowskis dans. Josef Simo spelade på dét urgamla instrumentet vevlira.

Spelmän från hela Mellansverige hade sökt sig till Spelmansstämman och bland musikanterna syntes Hjulåkers spelmän, Djurgårdens spelmansgile, Nyköpings durspel, Janne Hadars, Per Runberg på harlingfela, Lästringe låtar och många, många fler. Bland "hemmaspelmännen" märktes bl a Nyckelknippan, Durspelsgruppen 57:an, Skogsundarna, Simmings och inte minst Gnestaflickorna som spelade cittra och sjöng Carl Gustaf och Den gamla dansbanan.

Uppträdde gjorde också hela cittrakursen med trettio personer på scenen och de fick stormande applåder av publiken.

Besökarna kunde också utbyta erfarenheter vid byggarhörnän som i år handlade om fiolbygge och Barbro Tällman ledde som vanligt vis- och danslekar. Spelmansstämman avslutades med dans till toner från olika grupper.

Arrangörerna av spelmansstämman var Folkets Husföreningen, Spelmanslaget Nyckelknippan, Bygdens Blandning, Södermanlands Spelmansförbund, Länsbildningsförbundet, Lions i Gnesta, ABF, Gnesta kommun, SKS och Vuxenskolan.

GERTRUD HERMELIN

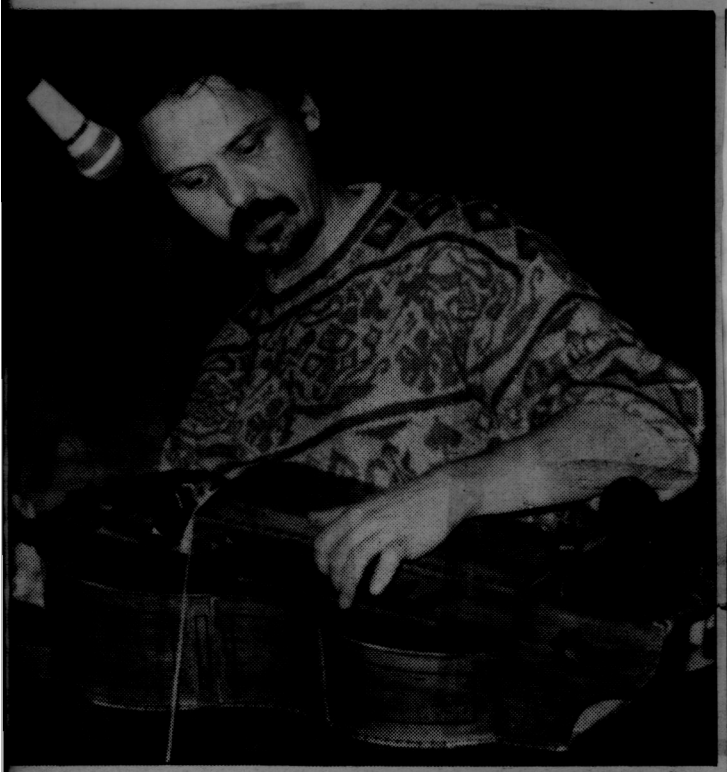

Josef Simo i gruppen Barozda spelade på det ålderdomliga instrumentet vevlira.

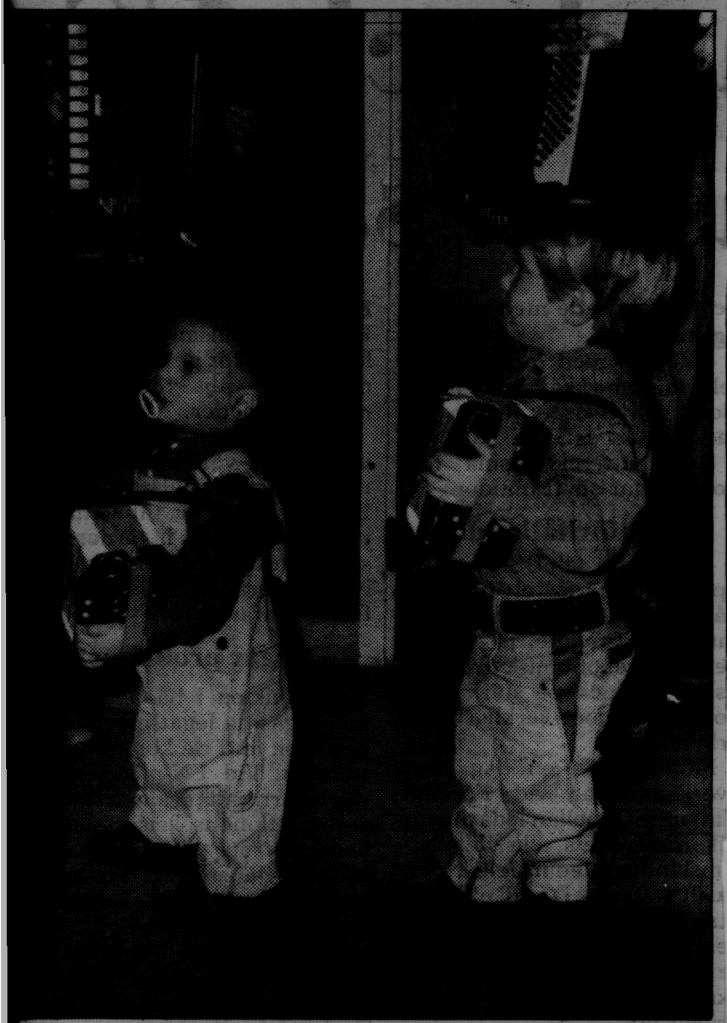

Bröderna Robert och Martin Skogsund väckte berättigad uppmärksamhet med var sitt dragspel på magen.

Vad månde bliva? Med treårige Martin Skogsund som "spelledare" blev det full fart på Helge Ländin, pappa Tommy Skogsund, Barbro Goldmann, Janne Hadar, farfar Herman Skogsund och farbror Leif Skogsund, Erland Ericsson> Bigge Larsson och Lennart Andersson.

Det var fullt med spelmän/kvinnor på Elektrons A-scen när spelledaren, Sten Eriksson, drog igång det inledande allspelet.

Succé för sjunde Gnestastämman

Förra året utlyste TV 2 en tävling som skulle in nehålla musik och dans Bland mängden av bi drag blev "Duell i gry ningen" en fullträff. Sce nen utspelades tidigt en morgon i Gnesta. Riks-spelmannen Pär Furå hade slagit sig ner på en stol med Gnestas anrika stationshus bakom ryggen. Med ett par sopkvastar som redskap begick Anders Nilsson och Alexander Dybrowski sin duell.

I samband med lördagens Gnestastämma — den sjunde i ordningen — framförde de sin koreografiska succé.

Den årligen återkommande Gnestastämman har alla förutsättningar att bli tradition. Musikutövare kommer från när och fjärran. Den här gången var det exakt 108 medverkande.

All- och gruppspel från Blektrons A-scen kännetecknades av genomgående bra kvalité.' Den cirka tre timmar långa kavalkaden kräver att åhörarna har bra kondition.

Många som framträder kan, med stolthet, visa upp sitt visitkort på vilket det står riksspelman.

Äldsten bland dessa var Ragnar Karlsson, vars vagga stod i Helgarö utanför Strängnäs. Tidigt flyttade dock familjen till en av Stockholms förorter, men Ragnar, nu 86 fyllda, återvänder gärna till Sörmland och då i sällskap med sin kära nyckelharpa.

Bland de cirka 20 grupper som framträdde på scen kan också nämnas de tre riksspelmännen Styrbjörn Bergelt, stråkharpa, Anders Eklund, hummel och Pär Furå, mungiga. En trio som även behärskar flera andra gamla fina instrument.

Ett fint dansnummer utfördes av Birgitta och Anders Nilsson. De dansade, ett par polskor, till musik av Marianne Skagerlind-Furå, maken Pär samt Sörmlands spelmansförbunds välspelande vice ordförande, Leif Johansson.

Kvällens spel och dans har aldrig tidigare haft så många besökare som den här gången.

Spelgrupperna avlöste varandra i snabb följd och dansparen lämnade sällan tiljorna.

— Jag var på många platser under 1990 då man dansade upp för det instiftade dansborgarmärket, sa spelmansförbundets sekreterare, Anita Hedlund. Men aldrig såg jag något liknande. Det här måste vara rekord.

CARL-GUSTAF OHLSSON

Stämman där allt stämde

QPM

Den åttonde spelmansstämman i följd p& Elektron 1 Gnesta slog rekord. Omkring 150 spelkvinnor och -män deltog.

I det inledande allspelet blev det trångt på Elektrons stora scen. Omkring 70 musikanter utrustade med fioler, nyckelharpor, durspel och flera andra instrument, fyllde varje vrå i lokalen med Lästringe gånglåt, Lillpolska efter Spel-Arvid, Schottis efter Lindblom och Frustunamarschen.

Stämman slog alla tidigare rekord. Redan vid elvatiden anlände de första spelsugna till Elektron. De kom från flera orter runt om i Mälardalen. D& rörde de sig om elever, som ville lära sig att spela cittra och munspel.

Det blev 25 som spelade cittra, under ledning av Barbro Tällman och 22 som fick lära sig munspelets grunder. Ledare var John-Erik Hammarberg, en av Sveriges tre riksspelmän på munspel, de andra är Skogsby-Lasse och Jan-Erik Wadén.

• Intensiva övningar

Efter ett par timmars intensiva övningar bildades, av de två grupperna, landets största orkester. Med bravur framfördes bondpolskan Båtsman Däck.

Stämman 1 stora salen pågick i nära tre timmar. Totalt var det 23 grupper, eller enskilda, som framträdde. Från första till sista låt var det välbesatt i fåtöljerna.

• Sviker aldrig

En, som aldrig sviker spelmansstämmorna i Sörmland är snart 88-årige Ragnar Karlsson, Stockholm, med rötterna stadigt förankrade i den sörmländska myllan. Med tonerna från sin nyckelharpa kan han konsten att trollbinda sin publik.

• Andra länder

Utöver låtar från Sveriges alla landskap flyttade man också ut till andra länder. Det var musikgruppen Barozda med dansarna Maria Stooz och Alexander Dybwskis som bjöd på ett halvtimmeslångt program med oemotståndlig ungersk kultur i form av musik och dans.

Sammanhållande länkar var, som tidigare Gnestastämmor, det strävsamma paret Christina Frohm och Sören Olsson, fint assisterade av bland andra Pelle Roos.

CARL-GUSTAF OHLSSON

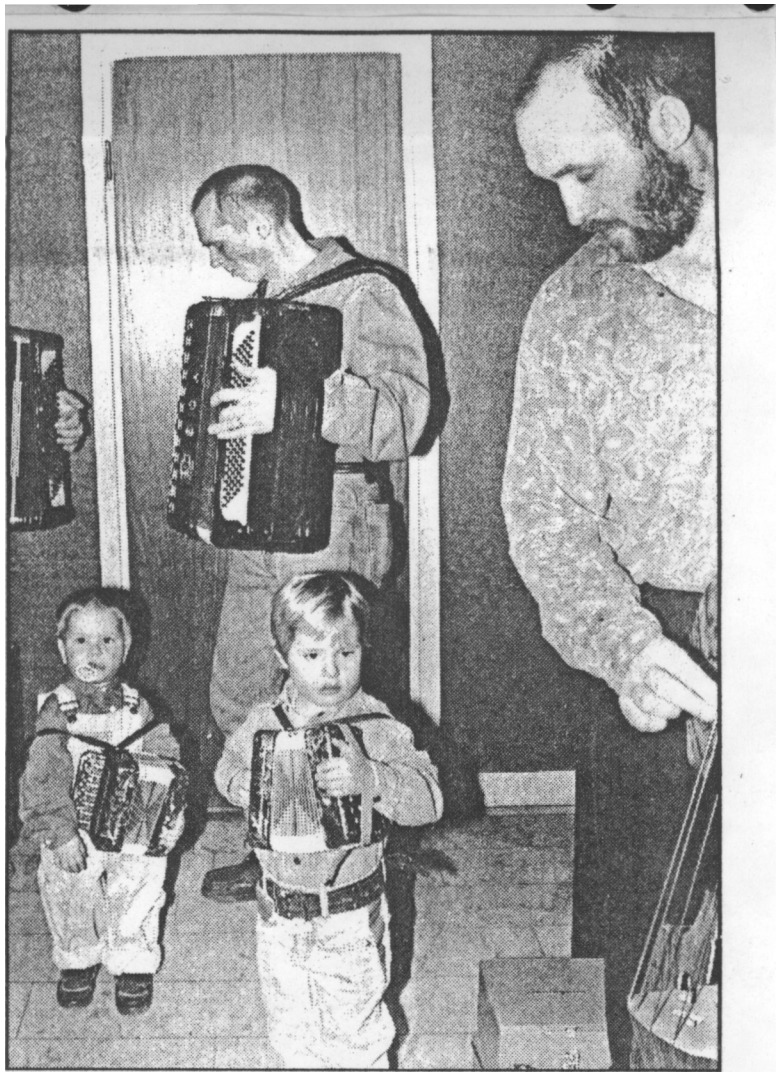

Det ska böjas **i** *tid. Robert, brodern Martin, spelade buskspel tillsammans med pappa, Tommy Skogsund. pd Elektron i Onesta. £R/C, S/JL, -*

SOB 7/2 -92

Gnestastämman blir allt fastare etablerad som en inkörsport till spelmansåret i Sörmland. När spelmän och publik från när och fjärran samlades på Elektron i lördags var det till den åttonde Gnestastämman sedan starten — och frågan är om inte såväl utövare som publik var fler än tidigare år.

Inledningen på spelmansåret:

EN STÄMMA MED DANS!

Ingen kunde klaga på variationen i det som presenterades. Som lyssnare kastades man mellan musik på fiol, mungiga (!), dragspel, nyckelharpa, munspel osv.

Men ingen tar förhoppningsvis illa upp om vi konstaterar att en av höj dpunkterna var musikgruppen Barozda och deras ungerska musik samt, inte minst, de båda dansarna Maria Stooz och Aleksander Dybowski. Detta efter att de visat upp ett program alltigenom fyllt av rytm, glädje och musikalitet.

Spelstugor

En spelmansstämma låter sig som bekant inte styras - den blir till stor del vad de närvarande spelmännen gör den till. Inte desto mindre hade arrangörerna den här gången även lagt in en del "fasta" hållpunkter i programmet.

Man inledde således med två spelstugor. Den ena ägnades åt att lära ut grunderna på munspel. I den andra fick deltagarna pröva på att spela cittra.

Låter det "smalt"?

Det kunde man kanske tro. I förväg. Inte desto mindre kom 22 deltagare till munspelskursen. Och de 25 cittror som arrangörerna laddat upp med visade sig vara färre än de som ville pröva att spela!

Folkmusik på munspel? Jodå, munspelet har en gammal tradition som folkligt instrument i Sverige. Problemet är bara att det fort en ganska tynande tillvaro under en lång period.

Det kanske är förklaringen till att det dröjde ända till framåt 1980-talet innan vi fick den första riksspelmannen på mimspel. Idag finns tre stycken. En av dem, John-Erik Hammarberg, var entusiastdisk ledare för spelstugan i Gnesta.

—Men i väst-Jämtland har det

Maria och Aleksander rev ner applåder och jubel med sin dansuppvisning.

stämman var förstås de "inhemska", företrädesvis sörmländska,

Och precis som vanligt spelades det heivilt i alla skrymslen

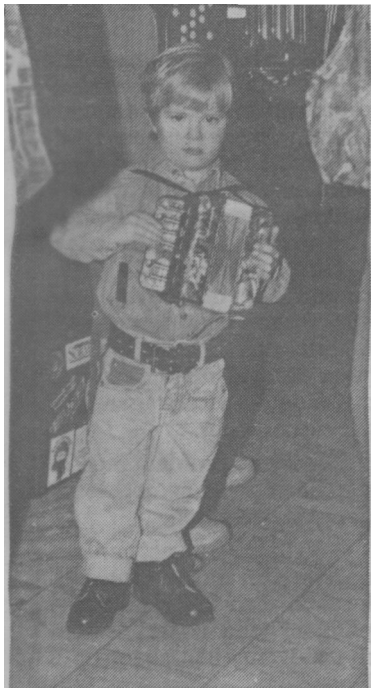

Återväxten i spelmansleden tycks tryggad. Bl a tack vare Martin Skogsund.

men **Kommer** iim»om ae iwaa andra riksspelmännen ursprungligen från Jämtland. (Något som gladde bl a spelmansförbundets förre ordförande Sören Olsson som därmed dagen till ära hade någon att tala sin hembygds vilda dialekt med...)

Inget statusinstrument

I Sverige gjorde munspelet entré som bruksinstrument under senare delen av 1800-talet. Till att böija med användes det uteslutande för funktionell musik, dansmusik på logen, i vägskälet eller varhelst man annars samlades. Munspelet var litet och lätt att forsla med sig, det var heller inte alltför dyrbart. Kort sagt; det var ett användbart instrument. Det hade också sina fördelar för den som ville spela—här fanns ju "färdiga" toner.

Men något statusinstrument blev aldrig munspelet. Det sågs väl ibland över axeln av dem som spelade mer "etablerade" instrument. Och så gick det en något tynande tillvaro till mötes.

aouuutuuerg xucu ni ucuiku glimt i ögat.

Och det är inte att ta miste på hans glädje över intresset för spelstugan i Gnesta.

— Jag hörde i förväg att det kanske skulle komma 10—12 deltagare. Det tyckte jag lät väldigt bra.

— Och så kommer det 22!

Internationellt.

Som redan nämnts bjöds en suverän uppvisning i ungersk folkmusik och dans. Men tro nu inte att detta med internationella utblickar är något nytt för Sörmlands spelmansförbund.

Sedan flera år tillbaka har man exempelvis kontakt med utövare i Baltikum. Kontakt som bl a resulterat i att estniska spelmän besökt Sörmland. Och det är inte omöjligt att det här utbytet förstärks och utvecklas—spelmansförbundets ordförande Leif Johansson befann sig, medan Gnestastämman avverkades, i Estland för att fördjupa kontakterna.

Det dominerande inslaget på

gl nu uvn o^vi,

fanns naturligtvis Nyckelknippan och 57:an, grupper som båda befannsigpåhemmaplan.Härfanns spelorrarna, Simmings m

den på scen är j u bara en av många musikaliska yttringar på en stämma.

fl. **A.L.**

rr;

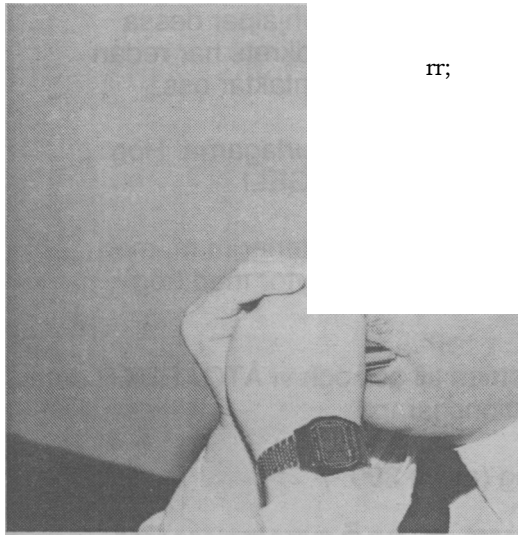

Riksspelman kan man bli även på munspel. I Sverige finns tre personer som erövrat den fina utmärkelsen. En av dem är John-Erik Hammarberg som ledde spelstugan på Elektron.